

Öncüsü Tefvik Fikret

İ. GÜRŞEN KAFKAS

Şiirleriyle, yurduna, ulusuna erdemli, yürek dolusu seslenişle tanıdığımız **Tevfik Fikret**'i ölümünün 89. yılında anıyoruz. Haksızlığa karşı koyuşunu, "*Kıran da olsa kırıl / düş, fakat eğilme sakın*" yiğitçe dizesi belleğimizdedir. Büyük şair Tefvik Fikret, insancıl yönleri, doğrucu kavramları ve anlatımıyla da büyüktü. **Atatürk**, "*Ben, devrim ruhunu ondan aldım*", "*Fikret'e yetişemedim, onunla söyleşemedim, bütün eserlerini okudum*" demiştir. Atatürk, Cumhuriyetin kuruluş aşamalarında Fikret'in şiirlerini, özlü sözlerini okumuş, gençlere okutmuştur. Gençlere seslenişinde; Fikret'i okul yıllarında okuduğunu, onun heybetli görünümünü, şiirlerindeki uyumu çok beğendiğini, örnek aldığını söylemiştir. 1909-1910 yıllarında Galatasaray Lisesi Müdürlüğü'nde bulunan Tefvik Fikret, bu kuruma önemli değerlerde kazanımlar sağlamıştır.

Tefvik Fikret, yenilik şiirimizin Batılaştığı "*Serveti Fünun*" aşamasının öncüsüdür. Şiirimiz onunla büyük bir devrim ve değişim yaşadı. Bu yenileşme çalışmalarlarıyla "*yeni edebiyatı*" bütün boyutlarıyla kurdu. O baskı rejimi ve siyasi yönetime başkaldırı nitelikli şiirleriyle "*İkinci Meşrutiyet*" devrinin heyecan uyandıran öncüsüydü. Şiirlerinde güçlü bir aksiyon, yurtseverlik ve sosyal paylaşımı haykırıyordu. Galatasaray Lisesi ve Robert Kolej'de Türkçe öğretmenliğinde bulundu. Birçok dergide şiirleri yayımlandı. Dönemin ağır sansür baskısı Serveti Fünun dergisi yönetiminde görüş farklılığı yarattığından derginin yönetiminden ayrıldı. Şiirlerini "*Rübab-ı Şikeste*" adlı kitapta topladı. Fikret, Aşyan'a çekilmiş memleket sorunlarıyla ilgileniyor ve Robert Koleji'ndeki derslerine devam ediyordu. Bu süreçte "*Sis, Sabah Olursa, Mazi, Atı, Bir Lahza-i Teahhür*" adlı yazdığı ulusal sorunlar içerikli şiirleri elden ele dolaşıyordu. Yeni anlayışı yansıtan şiirlerini de "*Haluk'un Defteri*" kitabında topladı. "*Rübabin Cevabı*", "*Han-ı Yağma*", "*Sancak-ı Şerif Huzurunda*" adlı şiirleri toplumda ses getiren eserlerdi. Halkın dil ve anlayışına, seviyesine uygun bu şiirler beğeniyle okunuyor, elden ele dolaşıyordu. Anaokulu öğrencilerinin sevimliliğini dile getiren şiirlerini "*Şermin*" adlı kitapta topladı. Çocuklar için ama çocukçu olmayan, Fikret'in evrimini tamamladığı bir eserdir.

Şiirin dışında nesir türünde de denemeleri olan Fikret, daha çok üstat bir şair olarak tanınır. Fikret'in şairliğinde ölçü: **1) Serveti Fünun öncesi şiirleri**, **2) Serveti Fünun dönemindeki** (yenilikçi/kişilikli) şiirler ve **3) Serveti Fünun sonrası** (memleket sorunlarının anlatıldığı, toplumsal, ulusal) **şiirler-**

dir. Çocuklar için yazdıklarını Şermin'de topladığı, üçüncü devre şiirin temel ürünüdür. Tefvik Fikret, sanatı, eserleri ve düşünceleriyle toplumda geniş yankılar yaratmıştır. Onun, "*Han-ı Yağma*" adlı şiiri bugün de yolsuzluklar, hortumlamalarla ilgi tutularak dilden dile dolaştı. "*Yiyin efendiler yiyin / Bu han-ı iştiha sizin / çatlayıncaya / tıksırıncaya kadar yiyin.*" Tefvik Fikret'in şiirleri birçok tartışmayı, karşı koymayı birlikte getirmişse de, onun aktif kişiliği için de birçok yazarlar, şairler, destek olmuşlar; kitap, yazı ve şiirler yazmışlardır. Aydınlar, Tefvik Fikret'i zamanın çağdaş, yenilikçi ve örnek alınacak bir şairi olarak görüyorlardı. Bu görüş ulusal evrimimizin oluşmasıyla da yakından ilgilidir. Tefvik Fikret, ulusun içinde bulunduğu sorunları kendi yüreğinde taşıdı. Duygu ve düşüncelerini bu yürek coşkusunda şiirleriyle aktarıyor, topluma sesleniyordu. İstilalar, düşman baskısı, Osmanlı yönetiminin güçsüzlüğü ve toplumun bilgisizliği karşısında "*Çiğnendi, yeter varlığımız cehl ile kahre / Doğrandı mübarek vatanın bağı sebep-siz*" dizeleriyle başlayan "*Millet Şarkısı*" şiiriyle adeta haykırıyordu.

Rumelihisarı'ndaki "*Aşyan*" adını verdiği köşkünde dinlenip, şiir yazıp resim yaparken Osmanlı dış güçlerin yine baskı ve zorlamalarıyla karşı karşıyaydı. Bu durumu görüşmek üzere Tefvik Fikret'i arkadaşları ziyaret edip sitem ederler. O, "*Sen zannede rmisin ki benim hep elemelerim / Heyhat ben nevaibi eyyam-ı inlerim*" dizeleriyle üzüntülerini ve sıkıntılarını her gün yüreğinde taşıdığını bu dizelerle yanıtlar.

Tefvik Fikret'in çağdaşlaşma, yenileşme ve aydınlanma ile ilgili deyişleri ve şiirlerine, Cumhuriyetin kuruluşunda oluşturulan evrimlerde; Kemal Atatürk ve zamanın Milli Eğitim Bakanı **Mustafa Necati** söylevlerinde sıkça yer vermişlerdir. Üstünlüğü ve akıl gücü ile evreni cennete dönüştürebilecek olan insanın tanımı ve batıl inançların reddedilmesini anlatan "*Promete*", "*Haluk'un Amentüsü*" eserleri Cumhuriyet devrimlerine ışık olmuştur. O, akılcı bir anlayışla yönetimin aydınlık düşünceli olmasını ve şekilci bir dinin bağlarının çözümünü düşünüyordu. Şair Fikret, Sis şiiriyle ressam Fikret olur ve "*Sis*" şiirini resimle bütünleştirir. Bu şiir-resim bütünlüğü, onun özel yapısının doğaya yansımasıdır. Atatürk'ün deyişiyle: "*Bu yurdun ve ulusun uygar dünya ulusları arasında ün ve onurla yaşayabilmesi için gereken her şeyi düşünen, yazan, bu uğurda yaşamını feda eden büyük şairimizdir*". 9 Ağustos 1915'te ölen Tefvik Fikret, aydınlık düşüncelerinin, baskı, haksızlık gibi toplumsal sorunları şiirlerinde anlatmanın temsilcisiydi. Onu saygı ve sevgiyle anıyoruz.

